

Галина КАНАРСЬКА

ВІД СИБІРСЬКОЇ ДАЛИНИ ДО «ВОСКРЕСІННЯ»

Режисер Я.Федоришин.
Львівський театр
«Воскресіння»

Сцена
з вистави
«Благовіщення
Марії»
за П.Клоделем.
Режисер
Я.Федоришин.
Львівський
театр
«Воскресіння».

Усі ми родом з дитинства. Там, у цьому далекому світі, народжуються наші найзаповітніші мрії. Яким уявляв собі театр Ярослав Федоришин у заметеному снігами сибірському селі, яким малювала театр його дитяча уява? Мабуть, тоді театр асоціювався для нього з обличчями найрідніших людей — матері і батька, адже саме вони були першими акторами, яких зберегла його дитяча пам'ять. У тому селі галичанка Софія Федоришин (в дівочтві Фучило) і бойко Василь Федоришин разом з іншими вигнанцями грали «Назара Стодолю». І ще багато інших українських класич-

них п'єс. Можливо, саме цей театр допоміг витримати всі удари долі і повернутись в бойківське село Надіїв. А справжній театр Славко побачив вперше в Івано-Франківську, вкарбувався він в пам'ять як спалах світла. Бо такої величезної люстри не доводилося ще бачити. Оці дитячі спогади, мабуть, з часом втілилися в мрію про театр, який би зберіг внутрішню енергію і дух нескореної Галичини і, одночасно, дав змогу пізнати пласти світової культури, яка була невідома для українського глядача, а також мрію про театр, в якому можна було б зібрати акторський ансамбль однієї містечкової віри. У свій театр. Дорога до цієї мрії протяглась через роки навчання у Харківському театральному інституті ім.І.Котляревського та ДІТМ, через роки праці у Львівському ляльковому театрі та Першому українському театрі для дітей та юнацтва, через народний театр «Сучасник», де працював художнім керівником.

Коли в 1990 році Ярослав Федоришин з групою акторів пішов з Першого українського театру для дітей та юнацтва, більшість поставилися до цього дуже скептично: куди йдуть, ні приміщення, ні грошей — суцільна пустка! А актори і режисер готувались до своєї першої вистави у новоствореному театрі, яка, до речі, була дипломною роботою Ярослава Федоришина в ДІТМ. Ті, хто бажав побачити виставу, яка б перевернула його уявлення про театр, хто чекав на «бомбу», — пережили розчарування. Бо режисер не

мав цього на меті. Він творив світ легенди мінімальними театральними засобами (відсутність коштів), намагаючись перш за все передати глядачеві те шанобливе ставлення до святого Миколая, яке культивувалось в нашому народі протягом століть, і лише останнім часом ця нитка була перервана. «Чудо святого отця Миколая над половчином» С.Перського — це п'єса, в основу якої покладено легенду часів Київської Русі. Театр не лише взявся до тематики, яка довгий час замовчувалась, але й повернув нам ім'я відомого діяча культури С.Перського (справжнє прізвище — С.Шах). Ця вистава до нинішнього дня йде на сцені театру. Незважаючи на те, що режисер планував пограти цю виставу протягом місяця під час дитячих канікул, щоб зібрати кошти для майбутньої серйозної роботи, адже театр на той час не мав ні приміщення, ні мінімальної фінансової підтримки від владних структур. Вистава, яка була розрахована на дітей дошкільного та середньошкільного віку, несподівано розширила своє глядацьке коло до людей похилого віку. Подорожуючи у найвіддаленіші села, театр неодмінно збирав переповнені глядацькі зали. Феномен вистави, мабуть, полягає у культі образу святого Миколая і щирості акторського перевтілення.

Наступною роботою театру стала вистава «Юдита» Ф.-Х. Геббеля. Це перше звернення українського театру до цієї складної драматургії, де біб-

Сцена з вистави «Джерело святих» за Дж.Стінгом. Режисер О.Хожагули.

лійний сюжет несе в собі протестантський світогляд Ф.-Х.Гебеля.

У цій роботі Ярослав Федоришин мав чудових партнерів, зокрема, художником по костюмах виступила одна з найцікавіших українських сценографів Ірина Нірод (з творчістю якої в останні роки в Україні ми можемо зустрітись лише в театрі «Воскресіння»), сценограф Валерій Толмачов і актори — Алла Федоришин, Володимир Мовчан, Людмила Петруленкова (ці актори повірили і пішли за режисером у невідомість, вони працюють в театрі й сьогодні). Знову мінімальність зображальних засобів, лише феєрверк історичного костюма, який не затіняє собою акторську особистість, а лише допомагає у викристалізованні сценічного образу. Без сумніву, у виставі, як спалах, засяяли два образи: Юдита (А.Федоришин) та Олоферн (В.Мовчан). Трагедія Юдити (А.Федоришин) прозвучала не як трагедія цілісної особистості, а як трагедія народу. Мабуть, в цьому і виявився сильний бік вистави. А далі було «Благовіщення Марії» — першопрочитання драматургії Поля Клоделя на українській сцені у вишуканому перекладі Віри Вовк — української поетеси з Бразилії. Знову у співпраці з Іриною Нірод. У цій виставі воедино сплелися реальні та ірреальні пласти, творячи світ Божого пізнання. Ця вистава отримала безліч театральних нагород в нашій державі та за її межами. Навіть на Единбурзькому фестивалі театр «Воскресіння» представляв

Україну виставою «Благовіщення Марії» Поля Клоделя. «Каїн» Дж.Байрона, «Хто ми...» Ніни Садур, «Фабіола» Н.Вайзмана, «Початок Жаху» В.Шевчука — все це вистави, які продовжували пошук театру в напрямку пізнання особистості через її духовний світ. Усі ці роботи поєднує скупість сценографії та максимальне сценічне розкриття теми, духовне осмислення внутрішнього «я» людини. Пізнання людської душі — ось кредо театрального світу Ярослава Федоришина.

З роками приходило розуміння потреби удосконалення акторської особистості, яка не має змоги заховатися за багатством сценографії та технічних засобів, тож створювався тренінг, який би найбільше відповідав сценічній реальності театру «Воскресіння». Сьогодні ми можемо говорити про специфічний тренінг, який народжений цим театром під керівництвом акторки Людмили Петруленкової. Учениця Романа Вік-

тюка і в роки його праці в Україні та Калініні була актрисою його театру. Вивчивши та переосмисливши різні театральні методи, вона створила свою неповторну методику, яка допомогла театрові розпочати новий період розвитку. Три останні роботи театру — «Джерело святих» Дж.М.Стінга, «Три сестри» А.Чехова та «Дорога в Дамаск» А.Стріндберга — є яскравим свідченням театального росту «Воскресіння», реально підтверджують правильність вибраного шляху. У роботі над «Джерелом святих» акторам театру «Воскресіння» вперше довелося зіткнутися з абсолютно іншою режисерською школою, адже виставу створював заслужений діяч мистецтв Туркменії Овлягули Хожагули. Ця вистава дуже органічно поєднала в собі різні театральні світи Сходу та Заходу, торкаючись високих морально-етичних цінностей. Ця вистава вчить нас відчутти подих людини і биття її серця. Творить світ, де оголюється людська душа, де істина тремтлива, як краплина вранішньої роси. З цією виставою прийшло до акторів театру «Воскресіння» уміння чути тишу і сприймати театральний простір як проекцію Всесвіту.

А далі був Антон Чехов. Ярослав Федоришин переконаний, що ми живемо у час чеховської драматургії. І, мабуть, має рацію, бо саме Чехов здатний достукатись до наших зашкарублених сердець. Світ, створений Ярославом Федоришиним у «Трьох сестрах» А.Чехова, це — світ дорослих дітей, які загубились у Всесвіті й втратили надію на

Сцена з вистави «Три сестри» за А.Чеховим. Режисер Я.Федоришин.

Сцена з вистави «Дорога в Дамаск» за А.Стріндбергом. Режисер Я.Федоришин.

порятунок. Можливо, в кожному з них ще жевріє надія, але нікому роздмухати погаслі мрії. Федоришинське трактування загальновідомої п'єси, можливо, дещо несподіване, перегукується із сьогоденням. А ще пронизане тривогою. Навіть безкінечні веселощі нездатні її приховати. Ось на білому просторі сцени, наче віщуючи біду, розлетілось, як краплини крові, намисто, яке дарує Ірині (заслужена артистка України Алла Федоришин) Тузенбах (артист В.Губанов). А через декілька хвилин великими більярдними кулями, наче тасуючи людські долі, будуть перекидатись Тузенбах і Вершинін (артист В.Мовчан). А що ховається за дзвінким сміхом Маші (артистка Л.Петруленкова) — передчуття розлуки? І ось поступово білий простір тьмяніє чи то під недремним поглядом Наташі (артистка М.Петрович), чи під тягарем, що упав на тендітні плечі сестер. І дія перенесеться з осяйного світу мрій у брудний світ реальності, де поруч — смерть. Тож режисер закономірно змінює сценічний простір — від осяйного білого кола до замкненого обірваного квадрату. З цього квадрату неможливо вирватись навіть на розгойданій гойдалці. Цей світ гні-

тить, не дає й краплі надії, навіть останні слова «будемо жити» не несуть її. Будемо... але як?! Видається, що театр створив виставу про кожного з нас, у нашій сьогоднішній розгубленості.

У цій виставі знову поєднується сценографія Валерія Толмачова та костюми Ірини Нірод. Звернення до Чехова і праця над цією складною драматургією наче давала театру можливість на своєрідний тайм-аут. Але наступний крок був у ще складніший драматургічний світ — Августа Стріндберга. Знову першопрочитання. Переклад здійснений на замовлення театру. Знову драматургія, створена на зламі століть, драматургія, яка мала складну сценічну долю навіть на батьківщині драматурга. Але саме ця драматургія давала змогу театру говорити про найсакральніше. Уклавши її структуру в чіткий сценічний малюнок, який до певної міри асоціюється з монументальним живописом, Ярослав Федоришин творить світ пошуку людського «я». Власне, це стає лейтмотивом вистави «Дорога в Дамаск». Сценічний простір, створений Антоном Лобановим, вражає поєднанням простоти та складності в єдине ціле. Увесь він — з паперу, навіть одяг — паперовий. Як ілюзія чи нездійсненна мрія. Папір стає у цій виставі ще однією дійовою особою. Кожен, хто зустрічається на шляху героя у цій виставі, є для нього своєрідним паперовим фантомом. Біль розтерзаного паперу доганяє героя і в хатині батьків його коханої, папір стає ціною його розплати з двійником. Він сам (артист В.Мовчан) видається собі паперовим фантомом. Крізь папір він прориватиметься до своєї людської суті, долає паперові вершини, бо судилося героєві пройти половину Христового шляху.

Знову у виставі Я.Федоришина виникає питання Віри, перш за все — віри людини у себе. Можливо, це питання долає кожен актор театру і його режисер, йдучи своєю дорогою. Та це питання хвилює не лише їх.

За вісім років в театрі створилася справжня родина, де кожен крок театру важливий. Бо не випадково усі костюми до вистави «Дорога в Дамаск» з паперу вив'язали костюмер Тетяна Юшкевич та касир Тамара Тарасюк. А Тетяна Юшкевич досить часто у цій виставі демонструє слайди. Для цих людей прихід в театр також пов'язаний з питанням віри і самопізнання. Ярослав Федоришину поталанило: більшість людей, які прийшли з ним, працюють і до сьогодні — Василь Хорошун, Людмила Петруленкова, Алла Федоришин, Володимир Мовчан і сценограф Валерій Толмачов. Петро Микитюк прийшов в театр «Воскресіння» з великим акторським досвідом, а подружжя Наталя та Володя Губанови фактично свій акторський шлях розпочали на цій сцені. Тетяна Ткаченко і Марина Петрович, Володя Геляс і Володя Колчинський, технічні служби: завпост Борис Білобратін, звукорежисер Сергій Кіндратович, освітлювач Сергій Богінський... Праця Тетяни Юшкевич в театрі не обмежується обов'язками костюмера. В театрі працює чудовий музикант Юрій Яремчук. І вистави Федоришина по вінця наповнені живою музикою. Варто згадати і Ярослава Хомика — першого музиканта-імпровізатора у структурі федоришинських вистав. Існуючи наче в двох вимірах (Федоришин несе на своїх плечах ношу директора Міжнародного фестивалю «Золотий Лев»), Ярослав не втрачає віри у майбутнє свого театру. Вже у його голові визріли плани двох нових вистав дуже різних авторів: Валерія Шевчука та Піранделло. Впевнений, що це буде яскраве видовище, незважаючи на мінімальні затрати. І вірить, що його актори подолають найважчі перепони. Зрештою, театр пережив часи майже мандрівного існування, а тепер має власне приміщення, де все зроблено акторами театру, має надію і бажання творити.

Львів.